

Глухенька Софія

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ТИПОВОГО ОБРАЗУ СТУДЕНТА-УЧАСНИКА ФРАНЦУЗЬКОЇ ТРАВНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1968 Р.

У даній статті автором зроблена спроба виділення основних факторів формування типового образу учасника революції травня 1968 року, одного з хрестоматійних студентських виступів. З цією метою було осмислено мотивацію протестуючих шляхом аналізу низки характеристик. Акцент було зроблено на соціальному статусі, ідеологічній спрямованості, культурних та особистісних вподобаннях французької молоді напередодні та під час «червоного травня».

Ключові слова: червоний травень, Франція, студенти, революція, ідеологія, протест.

In this article the author attempts to highlight main factors that formed particular image of the participants of May 1968 revolution, that is one of the classical example of students demonstrations. The motivation of the protesters was understood through analysis of a number of characteristics. Emphasis was placed on the social status, ideological orientation, cultural and personal preferences of French youth on the eve and during the "Red May".

Keywords: «Red May», students, France, revolution, ideology, protest.

Досвід французької весни та «червоний травень» 1968 р. досі залишається контроверсійним серед історіографів. Репрезентація весни-68 в культурі, мистецтві та в публічних просторах набуває нових смислів та форм, важливим залишається й інтерпретація тих подій, їх значення як для типу та способу мислення «нового студента», так і для «живого життя». Це все актуалізує тему нашого дослідження.

Проблема протестного руху 1968 р. досліджена з різних боків, з використанням різної теоретичної оптики. Серед тем, що аналізували історики – конкретно-історичні умови «червоного травня», політика Ш. де Голля, студентський спротив як соціальна революція, вплив ідеологій та філософії у протестах, практики повсякденного протестного руху тощо. Втім, в українському науковому дискурсі тема є малодослідженою, особливо з огляду на її просопографічність. Аналіз даної теми здійснюється в основному у зарубіжному науковому просторі, а серед найвідоміших дослідників необхідно назвати М. Абідора [7], М. Курланські [4], Д. Сінгера [10], А. Феєнберга [8].

Головною метою дослідження є виділення факторів, що мали вплив на формування образу пересічного учасника студентського протесту навесні-влітку 1968 р. у Франції. Застосування антропологічного підходу для виокремлення закономірностей та деяких типових характеристик революційно налаштованої молоді дасть можливість більш глибоко дослідити проблемне поле «червоного травня».

Щодо джерел доцільно опиратися на візуальні, наративні, документальні та статистичні джерела.

Методологічною рамкою нашого дослідження є методи, що використовуються у соціальній антропології, зокрема – усна історія, нарративний аналіз, метод дослідження інтеракційності тощо.

Нам видається логічним зацентувати увагу на значенні поняття «образ». Образ – результат реконструкції об'єкту в свідомості людини. Даний термін є невід'ємним для філософського, історичного, соціологічного та естетичного дискурсів [5]. Під типовим образом в нашому дослідженні варто розуміти найбільш поширений, усереднений або ж збірний портрет, тобто певну штучно сконструйовану модель.

1968 р., за висловом Марка Курланскі був роком, що змінив світ [4]. Франція не залишилась осторонь низки революційних карнавалів, незважаючи на стабільну політичну ситуацію та економічне зростання. «Рух 22 березня», що поклав початок протесту і складався зі 142 студентів, менш ніж за два місяці отримавши підтримку робітників, перетворився у 10-мільйонний національний протест [8]. Вимоги працюючої частини населення були чітко сформульовані, тоді як молодь була ідейно розрізною, мотивація та цілі якої мали широку варіативність.

Важливим є розуміння динаміки збільшення кількості студентів, що стало наслідком післявоєнного бебі-буму. Якщо у 1958 р. їх нараховувалось 175 тис., то у 1968 р. показник зріс до 530 тис. [4]. Вища освіта перебувала у кризі, спроби її реформувати були невдалими, що дедалі більше поглиблювало незадоволення студентів застарілою авторитарною системою. Незважаючи на збільшення чисельності здобувачів освіти університет, як і раніше, залишається місцем для привілейованої меншості, вихідців із заможних родин [10].

Ідейне спрямування «червоного травня» перш за все асоціюється з гошистами або ж «новими лівими», найбільш радикально налаштованою частиною учасників революції. Як зазначає А. Тарасов, в основі даного руху лежали наступні ідеологічні напрямки: марксизм, троцькізм, маоїзм, сталінізм, анархізм [6].

Окремо варто зупинитись на ситуаціоністському русі, вплив якого чітко прослідковується в естетизації форм вираження протесту, зокрема у лозунгах, листівках та афішах. Великого поширення напередодні травня 1968 р. набули ідеї фемінізму, сексуальної свободи, антимілітаристські та екологічні рухи.

Студентство, що брало участь в революції не мало чітко окресленої ідеології, натомість їх погляди демонстрували цілий ряд течій, які важко підвести до спільного знаменника. Подібне різноманіття дає можливість стверджувати не лише про відсутність спільної мети, а й про другорядну роль ідей, тоді як головним був все ж «протест заради протесту». Сюзанна Борда, одна з учасниць «червоного травня», зазначала: «Я не можу згадати, що ми писали, але ми хотіли показати наше бажання змінити життя» [7].

Якщо ідеологія не була визначальним фактором для більшості учасників революції, то важливим є спроба відповісти на питання: що

підштовхнуло їх свідомість до сприйняття та підтримки подібних виступів та змусило тисячі аполітичних молодих людей вийти на вулиці та провести свій травень на барикадах? Підґрунтя цього явища доречно шукати у повсякденному житті студента.

У 60-ті рр. ХХ ст. формується новий пласт молодіжної культури у Франції, що розвивається в контексті загальносвітових тенденцій. Література, музика та кіномистецтво активно транслюють певні моделі та норми поведінки.

Революція нового проти старого відбувалась зокрема в музиці. Найбільш популярним співаком 1966 р. став Антуан з простою піснею про те, що він має право носити довге волосся («Les Élocubrations», що означає «Фантазії» чи «Мрії») [1]. Однією з найяскравіших зірок був також Д. Холлідей, якого називали французьким Елвісом Преслі, в 1961 р. на його сольному концерті молода публіка в екстазі ламала стільці.

Праці філософів мали також значний вплив на погляди та світосприйняття студентів. В 60-ті не втрачають своєї популярності екзистенціалісти на чолі з Ж.-П. Сартром, відбувається перегляд марксизму Л. Альтюссером та фрейдизму Ж. Лаканом. Все це стає можливим завдяки розвитку структуралізму. Серед представників цього напрямку необхідно назвати К. Леві-Стросса, М. Фуко та Р. Барта [3]. Важливість праць зазначених дослідників виражали і самі студенти у революційних лозунгах: «Ми штудуємо бездарні праці всяких лефорів, мюннів і таво, єдине «наукове досягнення» яких те, що до шістдесяти вони стали професорами, але нам не дозволяють вивчати Маркса, Сартра і Мерло-Понті - титанів світової філософії!». На противагу ангажованій літературі марксистів та екзистенціалістів розвивається «новий роман», класикою даної течії є літературний сценарій фільму А. Рене «В минулому році в Марієнбаді» авторства Роба-Грійе. Цей текст проголошує любов, свободу, поезію та красу.

Кіно як вид пізнавального мистецтва з'явився відносно нещодавно, проте його ефект на суспільне бачення був одним з найбільш відчутних у 2 пол. ХХ ст. Одним з прикладів впливу кіномистецтва на формування поглядів молодих французів є повнометражний фільм Ф. Трюффо «Чотириста ударів». Навіть назва фільму «faire les 400 coups» означає «поводитись на межі пристойності, порушувати моральні норми». Питання метафізики якнайкраще відображенні у фільмі Ж.-Л. Годара «Жити своїм життям» 1962 р. [8]. Французька «нова хвиля» не просто зробила революцію в кіно, але і змусила пересічного студента замислитись над проблемами, що особисто його не торкались [2].

Отже, основними факторами, що впливали на формування типового образу студента-учасника «червоного травня» 1968 р. є не лише їх соціальний статус та ідеологічна спрямованість, але і повсякденність. Зокрема, значний ефект на французьку молодь мала культура 60-х, а саме музичне мистецтво, філософські тенденції, переосмислення літературних

жанрів та «нова хвиля» в кіно. Під впливом етичних, філософських зрушень відбулись і зміни в уявленні студентів, що спричинило соціальний вибух.

Список джерел та використаної літератури:

1. Бунтман С. Франция эпохи Сартра, Годара и Брижит Бардо: Плейлист француза. URL: <https://arzamas.academy/materials/1397>.
2. Крюкова О. Франция эпохи Сартра, Годара и Брижит Бардо: Главные фильмы французской «новой волны». URL: <https://arzamas.academy/materials/1396>.
3. Кузнецова Г. Франция эпохи Сартра, Годара и Брижит Бардо: Новая французская философия. URL: <https://arzamas.academy/courses/48/2>.
4. Курлански М. 1968. Год, который потряс мир. Москва, 2008. 544 с.
5. Новая философская энциклопедия в 4-х томах. URL: http://enc.biblioclub.ru/Encyclopedia/41_novaja_filosofskaja_enciklopedija_v_4-h_tomah.
6. Тарасов Л. В. События культурной революции 1968 г. во Франции как модель анимационного преобразования общества. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sobytiya-kulturnoy-revoljutsii-1968-g-vo-frantsii-kak-model-animatsionnogo-preobrazovaniya-obschestva>.
7. Abidor M. May Made Me: An Oral History of the 1968 Uprising in France. London: Pluto Press, 2018. 272 p.
8. Feenberg A. When Poetry Ruled the Streets: The French May Events of 1968. Albany: SUNY Press, 2001. 220 p.
9. Hillier J. Cahiers du Cinéma: 1960–1968: New Wave, New Cinema, Reevaluating Hollywood. Cambridge: Harvard University Press, 1992. 384 p.
10. Singer D. Prelude to revolution. Chicago: Haymarket Books, 2013. 435 p.

Соць Вікторія

ЕЛЕМЕНТИ УКРАЇНСЬКОГО КОСТЮМУ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ОДЯЗІ РОСІЯН ТА БІЛОРУСІВ

У статті розглядаються традиційні костюми українців, росіян та білорусів. А також елементи одягу, запозичені в результаті спільного життя протягом багатьох століть.

Ключові слова: *український костюм, звичаї, національний одяг.*

The article deals with traditional costumes of Ukrainians, Russians and Belarusians. And also, the elements of clothing that have been borrowed as a result of living together for many centuries.

Keywords: *ukrainian costume, customs, national clothes.*

Українське населення, що мало безпосередньо тісний контакт з Росією мешкало саме на Слобожанщині. Народний костюм Слобожанщини сформований у процесі тривалого співіснування російських, білоруських та українських етносів.